

Диссертациялық кеңестің жұмысы туралы есебі

М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінде 6D070100-«Биотехнология» мамандығы бойынша диссертациялық кеңес құрылды, ол ҚР БҒМ ҚКСОН төрағасының 02.05.2019 жылғы №432 бұйрығы негізінде ашылды.

1. 2023 жылы өткізілген мәжілістер саны – 2

2. Диссертациялық кеңес мүшелерінің Т.А.Ә (ДК).

Диссертациялық кеңестің құрамы М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті ректорының 24.06.2019 жылғы №42 бұйрығымен бекітілді.

1. Алибаев Нурадин – 06.02.01 – Ауыл шаруашылығы малдарын өсіру, селекциясы, генетикасы және көбейту мамандығы бойынша ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің профессоры.

2. Кедельбаев Бахытжан Шильмирзаевич – 05.17.04 – Негізгі (ауыр) органикалық синтез өнімдерінің технологиясы мамандығы бойынша техника ғылымдарының докторы, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің профессоры.

3. Сапарбекова Альмира Амангельдыевна – 03.00.07 – Микробиология мамандығы бойынша биология ғылымдарының кандидаты, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің профессоры.

4. Муталиева Ботагоз Жаксылыковна – 02.00.11 – Коллоидтық және мембраналық химия мамандығы бойынша химия ғылымдарының кандидаты, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің доценті.

Диссертациялық кеңестің мерзімінің аяқталуына байланысты, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті ректорының 09.05.2022 жылғы №156 бұйрығымен жаңа құрамы бекітілді.

1. Алибаев Нурадин – 06.02.01 – Ауыл шаруашылығы малдарын өсіру, селекциясы, генетикасы және көбейту мамандығы бойынша ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің профессоры.

2. Жамбакин Кабыл Жапарович – 03.00.23 – Биотехнология мамандығы бойынша биология ғылымдарының докторы, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі, ҚР Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің «Өсімдіктер биологиясы және биотехнологиясы институты» РМК бас директоры, Алматы қ.

3. Сапарбекова Альмира Амангелдиевна – 03.00.07 – Микробиология мамандығы бойынша биология ғылымдарының кандидаты, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің профессоры.

4. Ахметсадыкова Шынар Нурлановна – 6D070100-Биотехнология мамандығы бойынша PhD докторы, «Антиген» ЖШС «Микробиология» ҒЗИ зертханасының меңгерушісі, Алматы қ.

3. Білім алған мекемені көрсетумен докторанттар тізімі.

№	Т.А.Ә	Білім алған мекеме	Шифр, мамандығы	Қорғау күні	Шешім, Бұйрық №,
1	Ахмет Айнагүл	М.Әуезов атындағы ОҚУ	6D070100- Биотехнология	15.03.2023 ж.	PhD дәрежесін беру, 22.05.2023 жылғы №220 бұйрық
2	Тлеукеева Асель Ержановна	М.Әуезов атындағы ОҚУ	8D05120- Агроөнеркәсіптік кешендегі биотехнологиялық аспектілер	1.12.2023ж	

4. Есеп беру жылында кеңесте қаралған диссертацияларға қысқаша талдау, келесі бөлімдер бөліп көрсетілген:

4.1 Ахмет Айнагүлдің диссертациясына қысқаша талдау жасау.

1) Қарастырылған жұмыстардың тақырыбын талдау

6D070100-Биотехнология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған **Ахмет Айнагүлдің «Оңтүстік Қазақстанның фосфор құрамдас қалдықтарынан бағалы компоненттерді биосілтісіздендірудің технологиясы»** тақырыбындағы диссертациялық жұмысына қысқаша талдау.

Диссертациялық жұмыста бағалы металдар кешенін алу үшін қалдықтарды қайта өңдеу шарттарын өзгерту кезінде пайдаланылатын микроағзалардың бөлінген белсенді штамдарынан үш композицияны құрастыра отырып, олардың негізгі физика-химиялық және биологиялық сипаттамаларын нақтылау арқылы Оңтүстік Қазақстанның құрамында фосфор бар қалдықтарынан бағалы компоненттерді биосілтісіздендіру технологиясын дайындау бойынша зерттеулер жүргізілген.

2) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағыттарымен байланысы.

Диссертациялық жұмыс ҚР БҒМ Ғылым комитеті қаржыландыратын гранттық ғылыми-техникалық жобалар аясында жасалынған 2015-2018 жж. ҚР БҒМ № 1969/ГФ4 "Қазақстанның оңтүстігіндегі полиметалл, фосфор бар және қорғасын-мырыш қалдықтарынан лантанды, церийді және неодимді биологиялық шаймалау тәсілін әзірлеу" гранттық жобасы бойынша жүргізілген.

3) Диссертация нәтижелерін практикалық қызметке енгізу деңгейін талдау

Диссертациялық жұмыстың зерттеу нәтижелерінде биогeотeхнологиялық перспективтілігі жоғары микроағзалардың 12 жаңа штаммы бөлініп алынып, олардың таксономиялық тиесілігі ПТР-талдау әдісімен анықталған. Микроағзалардың жаңа штамдарының негізінде оңтайлы өсіру жағдайында құрамында фосфор бар қалдықтардан бағалы компоненттерді селективті түрде шаймалауға қабілетті үш түрлі TIAI, ANAT, NEMfos консорциумдары дайындалған. Зерттеу нәтижелерінің практикалық маңыздылығы биогeотeхнология үшін перспективалы микроағзалардың жаңа штамдарын алу болып табылады.

TIAI, ANAT, NEMfos микробтық консорциумдары әртүрлі техногендік немесе минералды шикізаттардан бағалы компоненттердің концентраттарын алу үшін жекелей немесе бірге пайдаланылуы мүмкін, бағалы компоненттерді биосілтісіздендірудің үш сатылы технологиясы әзірленген және Қазақстан аумағында құрамында фосфоры бар әртүрлі қалдықтарды қайта өңдеу мақсатында пайдалану үшін ұсынылуы мүмкін. Әзірленген үш сатылы биосілтісіздендіру технологиясының тиімділігі "Қайнар" ЖШС өндірістік кәсіпорнында сынау актісімен расталған.

4.2 Тлеукеева Асель Ержанқызының диссертациясына қысқаша талдау

1) қарастырылған жұмыстардың тақырыптарын талдау

8D05120 – «Агроөнеркәсіптік кешендегі биотeхнологиялық аспектілер» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін Тлеукеева Асель Ержанқызының **«Шымкент қаласының фосфор құрамды қалдықтарды кешенді конверсиялау процестері негізінде балдырлы тыңайтқышты жасау»** тақырыбындағы диссертациясының талдауы.

Диссертациялық жұмыста физика-химиялық және микробиологиялық талдаудың заманауи және дәстүрлі әдістерін қолдана отырып, Шымкент қаласының құрамында фосфоры бар қалдықтар негізінде балдыр тыңайтқышын алу әдісін әзірлеу, сонымен қатар жасыл микробалдырлардың үш штаммы және құрамында фосфоры бар қалдықтарды конверсиялау негізінде альготыңайтқышының құрамы анықталды, көкөніс дақылдарының морфометриялық сипаттамаларына альготыңайтқышының әсері зерттелді.

2) диссертациялар тақырыптарының «Ғылым туралы» Заңның 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия құратын ғылымның даму бағыттарымен байланысы және (немесе) мемлекеттік бағдарламалар;

Диссертациялық жұмыс ҚР Ғ және ЖБМ «Кең спектрлі әрекеттегі биопрепараттар» (2011-2014 ж.ж.), «Макроскопиялық жіп тәріздес жасыл балдырларды пайдалана отырып ластанған суларды тазарту әдісін жасау» (2015-2017 ж.ж.), «Фармацевтикалық және косметикалық өнеркәсіптің ағынды суларының орталықтандырылмаған биологиялық тазарту жүйелерінің жұмысын фитомелиорант өсімдіктердің құрамын таңдау арқылы

оңтайландыру» (2021), «Түркістан облысында көкөніс дақылдарының өнімділігін арттыру үшін құрамында фосфоры бар және көміртегі бар қалдықтарды қайта өңдеуге негізделген органикалық тыңайтқыштар алу» (2022-2024 жж.) гранттық жобаларын іске асыру шеңберінде жүзеге асырылды.

3) дипломдық жұмыстардың нәтижелерін практикалық қызметке енгізу деңгейін талдау.

Chlorella микробалдырларының штаммдары бөлініп алынды, олар ағынды суларда өсірілгенде биомасса мен бейтарап липидтерді тиімді жинақтайды, бұл биотехнологиялық мақсаттардың кең спектрі үшін перспективалы. *O. borgei* АТР штамының аллелопатикалық қасиетке ие және су қоймаларының эвтрофикациясына қарсы күресте қолдануға болатын балдырлардың өсуін басатыны анықталды.

Түркістан облысындағы фосфоры бар қалдықтарды қайта өңдеу және құнарсызданған сазды боз топырақтардың құнарлығын арттыру мәселесін шешетін «ФосФИТА» алыготыңайтқышының құрамы және микробалдырларды өсіруге арналған қоректік ортаның құрамы әзірленді.

Шымкент қаласындағы «Қайнар» ЖШС-нің сұйық фосфоры бар қалдықтары мен жасыл балдырлардың *C. vulgaris* ASLI-1, *C. vulgaris* ASLI-2, *O. borgei* АТР штамдарының құрамы негізінде қалдықсыз «ФосФИТА» алыготыңайтқышын өндірудің технологиялық схемасы әзірленді, бұл 12-ден астам жұмыс орны бар жаңа өндірісті құруға және өнеркәсіптік аймақтағы экологиялық жағдайды жақсартуға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері «Nomad agro group» ӘКК, «Биос» АҚ өндіріске енгізілді, сонымен қатар «Генетика», ««Modern achievements of biotechnology» пәндері бойынша оқу үдерісіне енгізілді.

5. Ресми рецензенттер жұмысын талдау (сапасыз рецензиялардың мысалдарымен).

Ресми рецензенттер жұмысы өз деңгейінде жүргізілді.

6. Ғылыми кадрларды даярлау жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша ұсыныстар.

Ғылыми кеңесшілеріне және жұмысты ұсынған «Биотехнология» кафедрасына сын ескертпелер айтылып, диссертациялық кеңес мүшелеріне қорғауға қабылданатын жұмыстарды түбегейлі грамматикалық, стилистикалық және орфографиялық деңгейде толық мазмұнды қаралуы тапсырылып, жұмыстарда осындай келеңсіз мәселелер қатаң бақылауға алынатындығы шешілді.

7. Философия докторы (PhD), дайындық бағыттары ескерілген бейіні бойынша доктор дәрежесін алу үшін диссертациялар саны:

1) қорғауға қабылданған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 2.

2) қарауданшығарылған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0.

3) рецензенттерден теріс пікірлер алынған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0.

4) қорғау нәтижелері бойынша теріс шешімі бар диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0.

5) пысықтауға жіберілген диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0.

6) қайта қорғауға бағытталған диссертациялар (оның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 1.

ДК төрағасы

(қолы, ТАӨ)

ДК ғылыми хатшы

(қолы, ТАӨ)

Мөр. Күні « 05 » наурыз 20 жылы.

